Érdekes forrás a Budapesten 1938. május 25 – 29. között megtartott XXXIV. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus emlékbélyegeinek történetéhez

h, 2022/04/11 - 11:36 -- Kohári Gabriella

A Pécsi Tudományegyetem Egyetemi Könyvtár és Tudásközpont Történeti Gyűjtemények Osztálya által rendezett *„A Szent István emlékév megnyitása (1938. május 30.)”*[1] elnevezésű kiállításának egyik tárlójában, az 1938. május 25-29. között Budapesten megtartott XXXIV. Eucharisztikus Kongresszus tiszteletére tervezett bélyegeket mutatták be. A 6, 10, 16, 20, 32, 40 és 50 filléres címletű bélyegeken Szent István király, Szent Imre herceg, Szent László király, az Eucharisztia, Szent Erzsébet, Szent Mór Püspök és Árpád-házi [ekkor még] Boldog[2] Margit arcképe látható.[3]

A Zirci Ciszterci Apátság gyűjteményének részét képezi az a Vargha Damján [György Péter][4] nevéhez köthető hagyaték, melynek feldolgozásra váró anyagában a XXXIV. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus alkalmi bélyegeinek tervrajzaira előírt ábrázolásokhoz adott, Vargha Damján autográf megjegyzéseit tartalmazó három oldalas, gépelt Tájékoztató található. Az A4-es méretű, erősen savas papírra készült kétoldalas, sorkizártan gépelt, három oldal terjedelmű dokumentum sérült, hiányos, de rekonstruálható forrás, mely a bélyegtervek leírását tartalmazza. Tökéletesen megfeleltethető a megvalósult bélyegtervnek, a Kongresszusra kiadott bélyegblokk ábrázolásainak.[5]

A Győri Egyházmegyei Levéltárból a Zirci Ciszterci Apátságba visszakerült hagyatékot Bérczi L. Bernát O.Cist. Zirci apát hozzájárulásával kutathatom.

A dokumentumot ez év márciusában fedeztem fel. Érdekessége, hogy Szent Mór püspök ábrázolásánál iránymutatónak a pécsi székesegyház, Székely Bertalan által festett freskóit nevezi meg a leírás – a dokumentumból nem megállapítható – szerzője.[6]

Az iktatószám töredékes, 358 (?) [1358?]/1937. Az iktatás dátuma pontosan keltezhető (1937. április 3.) A Tájékoztató a jobb felső sarkában tintával feljegyzett [vsz. egykorú] „Euch[harisztikus Kongresszus] posta bélyeg ügyek” felirat olvasható.

Az első lap tetején Vargha Damján (VD) 1-3. pontba szedett megjegyzései, valamint a „Rendezendő” megjegyzés szerepel két dátummal (1955. november 5. és 17.)

1. „Eucharisztikus bélyegek”
2. „Magyar szentek”
3. „Salicetus[7] stb. 1955.XI.5. VD Sz Imre”

„ Tájékoztató

a XXXIV. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus alkalmi bélyegeinek tervrajzaira előírt ábrázolásokhoz.

6 f[8] -es bélyeg: Szent István király arcképe.

[9]Az ismert ábrázolások szerinti, de nem öreg, inkább javakor-
[a]beli szakállas férfi fej az eredeti/:Szent Istváni:/ koronával.[10]
Attributuma /:vagyis jellemző kísérő jelképe, illetve ékítménye:/
az apostoli kereszt, a [11] pannonhalmi templom, esetleg más, általa alapí-
[t]ott székesegyház, de a torony mindenképen ívelt román templomsisak.

[12] 10 f-es bélyeg: Szent Imre herceg arcképe.
Szelíd tekintetű fiatal ember[13] arca, a trónörököst megillető
[…]s koronával. Attributuma a liliom, ezenkívül esetleg korabeli fegy-
[ve]rek, ij és lándzsa.[14]
[15][[1]1]6 f-es bélyeg: Szent László király arcképe.
[1]Komoly tekintetű, markáns, szakállas férfi arc. Irányadó a
[…] res győri herma. A fejen leveles korona mert László a szent ko-
[ro]nával sohasem koronáztatta meg magát. Amig Salamon életben volt,
tisztelte a törvényt, hogy a korona két király fejét nem érintheti.
Attributuma a szekerce /: harcos szent, a lovagok disze:/ és esetleg
a nagyváradi székesegyház, vagy az esküre emelt kéz /sirjánál tett
eskünek perdöntő bizonyító ereje volt a középkorban :/.
[16] 20 f-es bélyeg: az Eucharisztia. Az ábrázolásnál[17] szerepelhet
a mostrancia vagyis a szentségtartó és a kehely is, vagy más jel-
kép, a háttérben esetleg valamely, Budapestre jellemző közismert
építmény rajza, vagy a művész elgondolása szerinti más ábrázolás.[18]

./.

– 2 –

Oltáriszentség a legfölségesebb a szentségek között; Jéz[us]
valóságos teste és vére a kenyér és bor szine alatt. Különbözik [a]
többi szentségtől méltóságban, mert nemcsak a kegyelmet közvetiti,
hanem magát a kegyelemnek szerzőjét, Krisztust foglalja magában és
közvetlenül egyesiti vele a lelket. Azért nevezik a „legméltóságo-
sabb” Oltáriszentségnek, vagy egyszerűen a „Szentség”-nek. Oltári-
szentségnek azért nevezik, mert az oltáron, mise közben jön létre és
manapság az oltáron is őrzik /:az u.n. oltárszekrényben, tabernacu[lumban.]
Régente, a kereszténység első századaiban, külön falfülkében ta[rtot]-
ták, később galamb alakú tartókban függesztették fel, vagy a tem[plom]-
ban e célra épített /:toronyszerű, vagy más alakú:/ szentségházakb[an]
őrizték. /: Raible: Der Tabernakel:/. Az Oltáriszentség más neve
Eucharisztia, /: Tulajdonképpen a m. hálaadás[19], innen: hálaadó áldo[zat.]
A magyarban még urvacsorának /: coena Domini:/ is nevezik, az Ur[asz]-
talának, /: mensa Domini:/, tekintettel arra a rendeltetésére, [hogy]
az emberek lelki tápláléka legyen. Az Oltáriszentségben különös[en]
három mozzanat fontos: Krisztus valóságos jelenléte az Oltári[szent]-
ségben, az Oltáriszentség, mint lelki eledel és az Olt[ári]szen[tség,]
mint áldozat.
32 f-es bélyeg: Szent Erzsébet arcképe.
Sürü, szőke hajfonattal diszitett női fej fátyollal, vagy
anélkül, de minden képpen finom vonalvezetésű, leveles női koro[nával?].
Középkori ruha, amely a nyakat csaknem teljesen szabadon hagyj[a. A]
szent attributumai /:ékitményei:/ amelyek a portré mögött, a há[ttér]
diszitő motivumait szolgáltathatják: a rózsa és a kenyér. A rózsa-
csodánál ugyanis alamizsnaként összegyüjtött kenyér változott
rózsává.
40 f-es bélyeg: Szent Mór püspök arcképe.
Idős, szakállas férfi arc. Ábrázolására támpontot nyujtanak

./.

– 3 –

Székely Bertalannak a pécsi székesegyház falára festett freskói. Püspöksüveg, pásztorbot és bencés szerzetesi ruha egészitik ki az ábrázolást. Attributuma a kodex /:sokat irt:/, vagy a pásztorbot, esetleg mindkettő.

50 f-es bélyeg: Boldog Margit arcképe.[20]

Törékeny leányarc fátyollal övezve. Ruhája a dominikánus apá-[2]cák öltözete. Attributumai: kezében[21] korona és a liliom. A kis, leveles koronát azért tartja a kezében[22], mert az sohasem érintette homlokát, miután önfeláldozóan lemondott róla.”

További érdekesség, hogy nem csak a hivatalos, az eseményhez kötődő pályázatra beérkezett pályaművek (bélyegek) jelentek meg ebben a témában, hanem az egyidejűleg megtartott III. Országos Magyar Bélyegkiállításon a Légrády Sándor grafikus tervezte *Az Eucharisztikus Kongresszus alkalmából Szent István király jubileumi évében 1938* elnevezésű blokkot is bemutatták.

Melléklet: A 3 oldalas dokumentum fényképfelvétele a fellelés helyén és időpontjában.

[3] [4]

[5]

Zirc, 2022. március 16.

[1] https://tgyoblog-dev.lib.pte.hu/category/kiallitasaink/aktualis-kiallitas/ [6] Letöltve 2022.04.06.

[2] XII. Piusz pápa avatta szentté 1943. november 19-én.

[3] A bélyegblokkot Márton Lajos tervezte.: Bélyeglexikon. http://www.szgbe.freeweb.hu/lex_i.htm [7] Letöltve 2022.04.07.

[4] Mosonszentmiklós, 1873. április 6. - Hegyeshalom, 1956. április 6.) ciszterci szerzetes, irodalomtörténész, a Pozsonyból Pécsre költöztetett Erzsébet egyetem tanára, a pécsi Maurinum alapítója, igazgatója, valamint az egyetem rektora (1941-1942)

[5] Az eucharisztikus blokk tervezésére, rajzolására pályázatot írtak ki, amelyre 1937. szeptember 9-ig lehetett benyújtani a tervezeteket. A pályázatra 11 művészt hívtak meg, és az első pályamű 1000 pengő, a II. 700 pengő, a III. 400 pengő jutalmat kapott. Az első díjat Márton Lajos, a második díjat Fery Antal, a harmadik díjat Englerth Emil nyerte. Márton Lajost bízták meg a bélyegkép és az emlékblokk feliratának elkészítésével. További részletes információ a bélyegekkel kapcsolatosan:

Varga Gabriella Alkalmi bélyegek az Eucharisztikus Kongresszusok tiszteletére (2020.01.30.)

https://katolikus.ma/alkalmi-belyegek-az-eucharisztikus-kongresszusok-tiszteletere/Letöltve [8] 2022.04.07.

[6] A szöveget betű és formahű módon írtam át.

[7] Nicolaus Salicetus/Weydenbosch cisztercirőI, az elzászi Baumgarten 15. sz.-ban élt apátjáról lehet szó. Halász T. Nivárd O.Cist szíves szóbeli közlése.

[8] 1938-ban a hivatalos fizetőeszköz Magyarországon a Magyar pengő, váltópénze a fillér. „f” azaz fillér.

[9] Vargha Damján (V.D.) megjegyzése: „1.”

[10] (V.D.) „kardot húz, de előre” (HTN)

[11] V.D. a „Kard”

[12] V.D. „2.”

[13] V.D.: „férfi”

[14] V.D. „íj és lándzsa áthúzva. Megjegyzés:

[15] V.D. „[3.]”

[16] V.D. „4.”

[17] V.D. „A Koronával”

[18] V.D. „ palota, parlament”

[19] V.D. „táplál, kenyér”

[20] V.D. „liliom, pécsi, ... „

[21] V.D. „ „

[22] V.D. kezében áthúzva.

Forrás webcím:https://leveltar.pte.hu/content/xxxiv-nemzetkozi-eucharisztikus

Hivatkozások
[1] file:///Y:/Gabi/Zirc%20Vargha%20Damj%C3%A1n%20anyag%202022.03/B%C3%A9lyegtervek%20NEK/Nemzetk%C3%B6zi%20Eucharisztikus%20Kongresszus%201938%20JAV%200407.docx#_ftn14
[2] file:///Y:/Gabi/Zirc%20Vargha%20Damj%C3%A1n%20anyag%202022.03/B%C3%A9lyegtervek%20NEK/Nemzetk%C3%B6zi%20Eucharisztikus%20Kongresszus%201938%20JAV%200407.docx#_ftn20
[3] https://leveltar.pte.hu/sites/leveltar.pte.hu/files/files/Blogkepek/NEK38/1.jpg [4] https://leveltar.pte.hu/sites/leveltar.pte.hu/files/files/Blogkepek/NEK38/2.jpg [5] https://leveltar.pte.hu/sites/leveltar.pte.hu/files/files/Blogkepek/NEK38/3.jpg [6] https://tgyoblog-dev.lib.pte.hu/category/kiallitasaink/aktualis-kiallitas/ [7] http://www.szgbe.freeweb.hu/lex_i.htm [8] https://katolikus.ma/alkalmi-belyegek-az-eucharisztikus-kongresszusok-tiszteletere/Let%C3%B6ltve